

УДК 617(092.2)

100 років від дня народження професора Ф.М. Гуляницького

О.М. КИТ, М.Д. ЛЮТИК, Г.Т. ПУСТОВОЙТ, О.Л. КОВАЛЬЧУК, С.М. ЛУКАНЬОВА, А.О. БОБ

Тернопільська державна медична академія ім. І.Я. Горбачевського, Буковинська державна медична академія

THE 100TH ANNIVERSARY OF PROFESSOR F.M. HULIANYTSKY'S BIRTHDAY

O.M. KIT, M.D. LIUTYK, H.T. PUSTOVOIT, O.L. KOVALCHUK, S.M. LUKANJOVA, A.O. BOB

Ternopil State Medical Academy by I.Ya. Horbachevsky, Bukovynian State Medical Academy

Виповнилося 100 років від дня народження вченого-хірурга, доктора медичних наук, професора Ф.М. Гуляницького. Чим більше минає часу від початку діяльності тієї чи іншої історичної особи, тим об'єктивнішою стає оцінка її життя, вагомішим внесок у суспільний розвиток. Такою визначною постаттю в історії розвитку медичної науки і хірургічної практики є професор Ф.М. Гуляницький.

Феодосій Михайлович Гуляницький народився 22 січня 1899 р. у м. Києві. Батько Михайло Костянтинівич працював обліковцем. Помер у 1915 році. Мати – Фросинія Степанівна – походить з селян, померла у 1951 році. Дружина – Олена Матвіївна – педагог. У 1917 р. Феодосій Михайлович закінчив Київську гімназію № 5, а у 1922 р. – медичний факультет Київського університету. Трудову діяльність розпочав у 1921 році, ще до закінчення університету. Працював дільничним лікарем у селі Святе Остерського району. У 1921-1922 рр. він – лікар-стажер Київського інституту удосконалення лікарів, а з 1923 по 1927 рр. працював хірургом Ново-Биковської лікарні Ніжинського району. З 1927 по 1929 рік працював лікарем-хірургом Смілянської районної лікарні Київської області. У зв'язку з хворобою дружини в 1929 р. виїхав на Північний Кавказ у м. Залізновськ Ставропольського краю, де завідував хірургічним відділенням міської лікарні. Одночасно у зимові періоди 1933-1941 рр. працював позаштатним асистентом хірургічної клініки Горьківського медичного інституту, де проводив практичні заняття і працював над виконанням кандидатської дисертації на тему: “Післяопераційні шлунково-ободові нориці”, яку в цьому ж інституті

захистив у 1939 році. На другий день від початку Великої Вітчизняної війни 23 червня 1941 р. – він діючий армії на посаді лікаря-консультанта 27 стрілецького корпусу. Отримавши важке поранення в голову біля села Велике Бориспільського району, разом зі штабом корпусу попав у полон, а згодом у концентраційний табір. З табору втік і жив на окупованій території у м. Києві. Працював лікарем Червоного Хреста до 1942 року. У цьому ж році виїхав до м. Вінниці, де працював лікарем-хірургом Пироговської лікарні. Тут, у Вінниці, вступив до лав підпільної комуністичної організації “Україна”, де йому було доручено організацію і керівництво підпільною медичною групою. Рішенням керівництва підпільної організації у вересні 1943 р. він був переведений у партизанський загін Героя Радянського Союзу полковника Д.М. Медведєва. Брав активну участь у бойових операціях партизанського загону, одночасно багато оперував, нерідко у важких польових умовах. У 1944 р. на Рівненщині отримав важке поранення у праве стегно. Після з'єднання партизанського загону з регулярними частинами армії направлений на лікування до воєнного шпиталю у м. Вінниця. Про його роботу у підпільній організації та партизанському загоні згадується у книзі Д.М. Медведєва “На берегах Південного Бугу” та А.В. Цесарської “Записки партизанського лікаря”. Тут, у Вінниці, був призначений завідувачем кафедри госпітальної хірургії медичного інституту. У зв'язку з відкриттям Чернівецького медичного інституту 30 грудня 1944 р. за розпорядженням Міністерства охорони здоров'я України був відряджений у м. Чернівці, де брав участь у створенні одно-

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

часно двох кафедр – загальної хірургії і топографічної анатомії та оперативної хірургії, які й очолив. 25 листопада 1945 р. у Горьківському медичному інституті захистив докторську дисертацію “Пептические язвы тощей кишки, их осложнение и лечение”. У 1947 р. за власним бажанням залишив інститут і очолив хірургічне відділення Чернівецького госпіталю інвалідів війни. З 1948 р. професор. У 1949 р. Ф.М. Гуляницький був запрошений на посаду головного хірурга Тернопільського обласного відділу охорони здоров'я, де працював до 1954 року. З 1954 по 1959 рр. працював головним хірургом Північно-Західного басейнового Водздороввідділу м. Ленінграда. З 1959 р. він знову повернувся до Тернополя і був призначений головним хірургом Тернопільського обласного відділу охорони здоров'я. На цій посаді працював до виходу на пенсію у 1968 році. Тематика наукових досліджень Ф.М. Гуляницького присвячена вивченню пілородуоденальних стенозів, гастродуоденальних кровотеч та інфузійно-трансфузійних ускладнень. На Тернопіллі і Буковині Феодосія Михайловича пам'ятають як чуйну доброзичливу людину, великого патріота.

Працюючи на посаді головного хірурга Тернопільського обласного відділу охорони здоров'я, у важкі роки післявоєнної розрухи Феодосій Михайлович доклав багато зусиль для створення фактично на голому місці потужної матеріально-технічної бази хірургічної служби об-

ласті. На цій посаді він проявив себе як організатор державного масштабу і керівник одного з головних підрозділів. Протягом багатьох років Феодосій Михайлович очолював обласне відділення наукового товариства хірургів. Великий життєлюб і оптиміст, він постійно звертав увагу своїх колег і численних учнів на питання медичної деонтології, вважаючи гарний настрій і бадьорість хворої людини вагомим запорукою одужання. Суттєвий внесок зроблений Феодосієм Михайловичем і у розробку питань діагностики, клініки та лікування гострої патології органів черевної порожнини. Ним запропоновані і впроваджені а практику нові на той час інформативні методи ранньої діагностики запальних процесів черевної порожнини, що дало можливість переглянути хірургічну тактику при лікуванні розповсюджених форм перитоніту та інших захворювань органів черевної порожнини. Під його керівництвом виконали і захистили кандидатські дисертації два асистенти і три практичні лікарі. Він – автор 95 наукових праць та монографій “Послеоперационный желудочно-ободочный свищ” (Горький, 1946. – 162 с.). Він є автором 178 оповідань “3 життя хірурга”. Нагороджений орденом “Великої Вітчизняної війни I ступеня”, медалями “За бойові заслуги” та “За перемогу над Німеччиною”. Помер Ф.М. Гуляницький у 1976 р. на 77 році життя, залишивши про себе добру пам'ять серед людей та своїх численних учнів. Похований у м. Києві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Совещание главных врачей Тернопольской области // Врачебное дело. – 1953. – № 3. – С. 53-55.

2. Особисті справи Ф.М. Гуляницького. Архів АЗО Тернопільської області та Буковинської державної медичної академії.